CENTRALNA
KOMISJA
EGZAMINACYJNA

Rodzaj dokumentu:	**Aneks 1. do Komunikatu dyrektora Centralnej Komisji Egzaminacyjnej z 1 września 2022 r. w sprawie listy jawnych zadań w części ustnej egzaminu maturalnego z języka białoruskiego jako języka mniejszości narodowej w roku 2024**
Egzamin:	**Egzamin maturalny**
Przedmiot:	**Język białoruski**, część ustna
Termin egzaminu:	Termin główny – **maj 2024 r.** Termin dodatkowy – **czerwiec 2024 r.** Termin poprawkowy – **sierpień 2024 r.**
Data publikacji dokumentu:	21 marca 2023 r.

Na podstawie § 59b oraz § 59c ust. 2 rozporządzenia Ministra Edukacji i Nauki z dnia 1 sierpnia 2022 r. w sprawie egzaminu maturalnego[1] w ***Komunikacie dyrektora Centralnej Komisji Egzaminacyjnej z 1 września 2022 r. w sprawie listy jawnych zadań w części ustnej egzaminu maturalnego z języka białoruskiego jako języka mniejszości narodowej w roku 2024*** wprowadza się następujące zmiany: liczbę jawnych zadań w części ustnej **egzaminu maturalnego z języka białoruskiego jako języka mniejszości narodowej** obowiązującą w **roku 2024** ogranicza się do 50.[2]

Zadania jawne obowiązujące w części ustnej egzaminu maturalnego z języka białoruskiego w 2024 r.

Zadania opublikowane w *Komunikacie dyrektora Centralnej Komisji Egzaminacyjnej z 1 września 2022 r. w sprawie listy jawnych zadań w części ustnej egzaminu maturalnego z języka białoruskiego jako języka mniejszości narodowej w roku 2024*, ale **nieobowiązujące na egzaminie w 2024 r.** podane są w drugiej części niniejszego aneksu.

1. Якое значэнне мае кніга і кніжнасць для развіцця культуры? Адкажы на пытанне, звяртаючыся да ***Прадмовы да ўсёй Біблii*** Францыска Скарыны і адвольнага літаратурнага твора.
2. Якое значэнне мае гістарычная памяць для сучаснай культуры? Адкажы на пытанне, спасылаючыся на апавяданне ***Плачка*** Яна Баршчэўскага і адвольны літаратурны твор.
3. „Цуды можна разумець сэрцам, а не навукаю”. Паразважай над тэмай на падставе апавядання ***Плачка*** Яна Баршчэўскага і адвольнага літаратурнага твора.
4. Гераічнае і трагічнае ў гісторыі беларускага народа. Прадстаў тэму, звяртаючыся да ***Пісьмаў з-пад шыбеніцы*** Кастуся Каліноўскага і адвольнага літаратурнага твора.
5. Свабода – найвялікшая каштоўнасць? Паразважай над пытаннем на падставе ***Пісьмаў з-пад шыбеніцы*** Кастуся Каліноўскага і адвольнага літаратурнага твора.
6. Вобраз беларускага народа ў літаратуры. Прадстаў тэму, абапіраючыся на ***Пісьмы з-пад шыбеніцы*** Кастуся Каліноўскага і адвольны літаратурны твор.
7. „О, загрыміць наша праўда і, як маланка, пераляціць па свеце!” Барацьба за праўду як галоўная літаратурная тэма. Прадстаў тэму, абапіраючыся на ***Мужыцкую праўду №1*** Кастуся Каліноўскага і адвольны літаратурны твор.
8. „Вазьмемся, дзецюкі, за рукі і дзяржэмся разам!” Літаратура як форма змагання. Прадстаў тэму, абапіраючыся на ***Мужыцкую праўду №1*** Кастуся Каліноўскага і адвольны літаратурны твор.

---

[1] Dz.U. poz. 1644, z późn. zm., w szczególności w szczególności rozporządzenie Ministra Edukacji i Nauki z dnia 23 lutego 2023 r. zmieniające rozporządzenie w sprawie egzaminu maturalnego (Dz.U. poz. 366).

[2] Szczegółowy opis części ustnej egzaminu maturalnego z języka białoruskiego od roku szkolnego 2022/2023 (dla absolwentów 4-letniego liceum ogólnokształcącego oraz 5-letniego technikum) jest dostępny w *Informatorze o egzaminie maturalnym z języka białoruskiego jako języka mniejszości narodowej*. Niniejsza lista zadań jawnych określa **wyłącznie** zakres wiadomości i umiejętności sprawdzanych w pierwszym zadaniu w zestawie egzaminacyjnym, który zdający będzie losował podczas części ustnej egzaminu maturalnego z języka białoruskiego w 2023 r. Niniejsza lista **nie wyczerpuje jednak** tematyki omawianej w zakresie każdej z lektur obowiązkowych. Lista ta **nie stanowi również** wytycznych dla nauczycieli określających wyłączną tematykę, która powinna być poruszana podczas zajęć. Znajomość problematyki lektur obowiązkowych sprawdzana będzie również w części pisemnej egzaminu maturalnego z języka białoruskiego, także w zakresie, którego nie obejmuje niniejszy *Komunikat*.

9. Якую ролю ў мастацкай літаратуры адыгрывае камізм? Паразважай над праблемай, спасылаючыся на твор Вінцэнта Дуніна-Марцінкевіча ***Пінская шляхта*** і адвольны літаратурны твор.
10. Ці варта змагацца за сваё каханне? Паразважай над пытаннем, спасылаючыся на фарс-вадэвіль Вінцэнта Дуніна-Марцінкевіча ***Пінская шляхта*** і адвольны літаратурны твор.
11. Чаму родная мова – вялікі скарб для народа? Паразважай над пытаннем, звяртаючыся да ***Прадмовы да "Дудкі беларускай"*** Францішка Багушэвіча і адвольнага літаратурнага твора.
12. Што адчувае чалавек, сустрэўшыся з няўдзячнасцю? Паразважай над пытаннем, звяртаючыся да апавядання ***На Каляды к сыну*** Змітрака Бядулі і адвольнага літаратурнага твора.
13. Што значыць быць сумленным чалавекам? Паразважай над пытаннем на падставе апавядання ***На Каляды к сыну*** Змітрака Бядулі і адвольнага літаратурнага твора.
14. Што такое шчасце? Паразважай над пытаннем на падставе апавядання Змітрака Бядулі ***Пяць лыжак заціркі*** і адвольнага літаратурнага твора.
15. Як у тэкстах культуры прадстаўлены рысы нацыянальнага характару беларусаў? Паразважай над пытаннем на падставе апавядання ***Пяць лыжак заціркі*** Змітрака Бядулі і адвольнага літаратурнага твора.
16. Якое значэнне мае родная мова ў жыцці чалавека і народа? Паразважай над пытаннем. Звярніся да адозвы Цёткі ***Шануйце роднае слова!*** і адвольнага літаратурнага твора.
17. Навошта людзям мастацтва? Адкажы на пытанне на падставе ***Апокрыфа*** Максіма Багдановіча і адвольнага літаратурнага твора.
18. У чым заключаецца місія мастака на зямлі? Паразважай над пытаннем, абапіраючыся на ***Апокрыф*** Максіма Багдановіча і адвольны літаратурны твор.
19. Зямля як аснова сялянскага ладу жыцця. Прадстаў тэму, абапіраючыся на паэму ***Новая зямля*** Якуба Коласа і адвольны літаратурны твор.
20. Вобразы сялян у літаратуры. Прадстаў тэму, абапіраючыся на паэму ***Новая зямля*** Якуба Коласа і адвольны літаратурны твор.
21. Чалавек – частка прыроды. Прадстаў тэму, спасылаючыся на паэму ***Новая зямля*** Якуба Коласа і адвольны літаратурны твор.
22. У чым заключаецца сіла выбачэння? Паразважай над пытаннем, абапіраючыся на апавяданне Кузьмы Чорнага ***Макаркавых Волька*** і адвольны літаратурны твор.
23. Маральныя дылемы ў літаратуры. Паразважай над тэмай, абапіраючыся на апавяданне Кузьмы Чорнага ***Макаркавых Волька*** і адвольны літаратурны твор.
24. У чым заключаецца сіла слабага чалавека? Паразважай над пытаннем, спасылаючыся на апавяданне Янкі Брыля ***Маці*** і адвольны літаратурны твор.
25. Ці для кожнага шчасце значыць тое самае? Паразважай над пытаннем, спасылаючыся на апавяданне Янкі Брыля ***Галя*** і адвольны літаратурны твор.
26. У чым заключаецца ўменне заўважыць прыгажосць? Паразважай над пытаннем, спасылаючыся на апавяданне ***Слепата*** Яна Скрыгана і адвольны літаратурны твор.
27. Жанчына і вайна. Паразважай над тэмай, спасылаючыся на апавяданне ***Слепата*** Яна Скрыгана і адвольны літаратурны твор.
28. Вобраз бáцькі ў літаратуры. Прадстаў тэму на падставе апавядання ***Дзеці настаўніцы*** Івана Шамякіна і адвольнага літаратурнага твора.

29. Якое значэнне маюць традыцыйныя абрады ў жыцці беларусаў? Адкажы на пытанне на падставе вядомых табе фрагментаў рамана ***Людзі на балоце*** Івана Мележа і адвольнага літаратурнага твора.
30. Адносіны дзяцей і бацькоў у літаратуры. Прадстаў тэму на падставе апавядання ***Чаравікі-туфелькі*** Барыса Сачанкі і адвольнага літаратурнага твора.
31. Як бывае прадстаўлена моладзь у тэкстах культуры? Адкажы на пытанне, абапіраючыся на апавяданне ***Чаравікі-туфелькі*** Барыса Сачанкі і адвольны літаратурны твор.
32. Як у літаратуры прадстаўлены дзеці? Паразважай над пытаннем, абапіраючыся на апавяданне ***Чаравікі-туфелькі*** Барыса Сачанкі і адвольны літаратурны твор.
33. У чым заключаецца канфлікт пакаленняў? Паразважай над пытаннем, спасылаючыся на апавяданне Барыса Сачанкі ***Чаравікі-туфелькі*** і адвольны літаратурны твор.
34. Гісторыі кахання ў літаратуры. Прадстаў тэму, абапіраючыся на апавяданне ***Дарога праз лес*** Барыса Сачанкі і адвольны літаратурны твор.
35. Партрэты беларусаў у літаратуры. Прадстаў тэму, абапіраючыся на вядомыя табе фрагменты кнігі ***Зямля пад белымі крыламі*** Уладзіміра Караткевіча і адвольны літаратурны твор.
36. Адносіны чалавека і прыроды ў літаратуры. Прадстаў тэму, абапіраючыся на вядомыя табе фрагменты кнігі ***Зямля пад белымі крыламі*** Уладзіміра Караткевіча і адвольны літаратурны твор.
37. Адмоўныя героі ў літаратуры. Прадстаў тэму, абапіраючыся на вядомыя табе фрагменты аповесці ***Дзікае паляванне караля Стаха*** Уладзіміра Караткевіча і адвольны літаратурны твор.
38. Чаму вернасць – гэта ўніверсальная каштоўнасць? Паразважай над пытаннем, абапіраючыся на вядомыя табе фрагменты аповесці ***Дзікае паляванне караля Стаха*** Уладзіміра Караткевіча і адвольны літаратурны твор.
39. Якія чалавечыя заганы нельга дараваць? Паразважай над пытаннем, абапіраючыся на вядомыя табе фрагменты аповесці ***Дзікае паляванне караля Стаха*** Уладзіміра Караткевіча і адвольны літаратурны твор.
40. Матыў помсты ў літаратуры. Паразважай над тэмай, абапіраючыся на вядомыя табе фрагменты аповесці ***Дзікае паляванне караля Стаха*** Уладзіміра Караткевіча і адвольны літаратурны твор.
41. Што самае важнае ў жыцці? Паразважай над пытаннем, абапіраючыся на мініяцюру ***Гасцінец*** Сакрата Яновіча і адвольны літаратурны твор.
42. Матыў смерці ў літаратуры. Паразважай над тэмай, абапіраючыся на мініяцюру ***Гасцінец*** Сакрата Яновіча і адвольны літаратурны твор.
43. У чым заключаецца бацькоўская любоў? Паразважай над пытаннем, абапіраючыся на апавяданне ***Бацькаў гнеў*** Сакрата Яновіча і адвольны літаратурны твор.
44. Вобразы бацькоў у літаратуры. Прадстаў тэму на падставе апавядання ***Бацькаў гнеў*** Сакрата Яновіча і адвольнага літаратурнага твора.
45. Матыў самаахвярнасці ў літаратуры. Прадстаў тэму на падставе апавядання ***Бацькаў гнеў*** Сакрата Яновіча і адвольнага літаратурнага твора.
46. Навошта чалавеку надзея? Паразважай над пытаннем, абапіраючыся на вядомыя табе фрагменты п’есы ***Вечар*** Аляксея Дударава і адвольны літаратурны твор.
47. Матыў старасці ў літаратуры. Прадстаў тэму, абапіраючыся на вядомыя табе фрагменты п’есы ***Вечар*** Аляксея Дударава і адвольны літаратурны твор.

48. Барацьба дабра са злом як адвечная тэма літаратуры. Прадстаў тэму, спасылаючыся на твор Васіля Быкава ***Аблава*** і адвольны літаратурны твор.
49. Чарнобыльская катастрофа – гэта надалей пагроза ці даўняе мінулае? Паразважай над пытаннем на падставе вядомых табе фрагментаў кнігі Святланы Алексіевіч ***Чарнобыльская малітва*** і адвольнага літаратурнага твора.
50. Ці можа беларуская мова стацца крыніцай сілы? Адкажы на пытанне на падставе вядомых табе фрагментаў кнігі Барыса Пятровіча ***Спачатку была цемра*** і адвольнага літаратурнага твора.

CENTRALNA KOMISJA EGZAMINACYJNA
DYREKTOR
dr Marcin Smolik

Zadania jawne wymienione w *Komunikacie* z 2022 r., ale nieobowiązujące w części ustnej egzaminu maturalnego z języka białoruskiego w 2024 r.

1. Вобразы простых людзей у літаратуры. Прадстаў тэму, спасылаючыся на паэму ***Тарас на Парнасе*** Канстанціна Вераніцына і адвольны літаратурны твор.
2. З дапамогай якіх мастацкіх сродкаў можа ствараццa камічны эфект? Паразважай над пытаннем на падставе п’есы Вінцэнта Дуніна-Марцінкевіча ***Пінская шляхта*** і адвольнага літаратурнага твора.
3. Роля сацыяльнай сатыры ў тэкстах культуры. Паразважай над праблемай, спасылаючыся на фарс-вадэвіль ***Пінская шляхта*** Вінцэнта Дуніна-Марцінкевіча і адвольны літаратурны твор.
4. Матыў вырачэння бацькоў у літаратуры. Прадстаў тэму, звяртаючыся да апавядання ***На Каляды к сыну*** Змітрака Бядулі і адвольнага літаратурнага твора.
5. Партрэты старасці ў літаратуры. Паразважай над тэмай, звяртаючыся да апавядання ***На Каляды к сыну*** Змітрака Бядулі і адвольнага літаратурнага твора.
6. Ці матчына сэрца ўсё выбачае? Паразважай над пытаннем, абапіраючыся на апавяданне ***На Каляды к сыну*** Змітрака Бядулі і адвольны літаратурны твор.
7. Вобразы беднасці ў літаратуры. Прадстаў тэму, абапіраючыся на апавяданне ***Пяць лыжак заціркі*** Змітрака Бядулі і адвольны літаратурны твор.
8. Сацыяльныя праблемы ў літаратуры. Прадстаў тэму, абапіраючыся на апавяданне ***Пяць лыжак заціркі*** Змітрака Бядулі і адвольны літаратурны твор.
9. Этыкет беларусаў у мастацкіх творах. Прадстаў тэму, абапіраючыся на апавяданне ***Пяць лыжак заціркі*** Змітрака Бядулі і адвольны літаратурны твор.
10. Як трэба ставіцца да роднай мовы? Паразважай над пытаннем. Звярніся да адозвы Цёткі ***Шануйце роднае слова!*** і адвольнага літаратурнага твора.
11. Селянін як носьбіт беларускай культуры. Прадстаў тэму, спасылаючыся на паэму ***Новая зямля*** Якуба Коласа і адвольны літаратурны твор.
12. Як у тэкстах культуры бывае прадстаўлена штодзённасць? Адкажы на пытанне, звяртаючыся да паэмы ***Новая зямля*** Якуба Коласа і адвольнага літаратурнага твора.
13. Маральнае аблічча чалавека на фоне гістарычных перамен. Паразважай над тэмай, спасылаючыся на апавяданне Кузьмы Чорнага ***Макаркавых Волька*** і адвольны літаратурны твор.
14. Чаму тэме любові да Радзімы прысвечана так шмат мастацкіх твораў? Паразважай над пытаннем, абапіраючыся на верш Наталлі Арсенневай ***Малітва*** і адвольны літаратурны твор.

Магутны Божа! Ўладар сусветаў,
вялізных сонцаў і сэрц малых,
над Беларусяй ціхай і ветлай
рассып праменне Свае хвалы.
Дай спор у працы будзённай, шэрай,
на хлеб штадзённы, на родны край.
Павагу, сілу і веліч веры
у нашу праўду, у прышласць – дай!
Дай урадлівасць жытнёвым нівам,
учынкам нашым пашлі ўмалот.
Зрабі свабоднай, зрабі шчаслівай
краіну нашу і наш народ!

Наталля Арсеннева, *Малітва*, [у:] Б. Сачанка, *Туга па Радзіме. Паэзія беларускай эміграцыі*, Мінск 1992, с. 88.

15. Гераічныя ўчынкі жанчын у літаратуры. Прадстаў тэму на падставе апавядання Янкі Брыля ***Маці*** і адвольнага літаратурнага твора.
16. Чалавек на фоне вялікіх гістарычных падзей. Прадстаў тэму на падставе апавядання ***Галя*** Янкі Брыля і адвольнага літаратурнага твора.
17. Маладыя людзі на вайне. Прадстаў тэму, абапіраючыся на апавяданне ***Дарога праз лес*** Барыса Сачанкі і адвольны літаратурны твор.
18. Навошта трэба берагчы прыроду? Паразважай над пытаннем, абапіраючыся на вядомыя табе фрагменты кнігі ***Зямля пад белымі крыламі*** Уладзіміра Караткевіча і адвольны літаратурны твор.
19. Матыў здрады ў літаратуры. Прадстаў тэму, абапіраючыся на вядомыя табе фрагменты аповесці ***Дзікае паляванне караля Стаха*** Уладзіміра Караткевіча і адвольны літаратурны твор.
20. Дэгуманізацыя чалавека – вынік уздзеяння знешніх фактараў ці віна асобы? Паразважай над праблемай, спасылаючыся на твор Васіля Быкава ***Аблава*** і адвольны літаратурны твор.
21. Ці варта рабіць дабро? Паразважай над пытаннем, спасылаючыся на твор Васіля Быкава ***Аблава*** і адвольны літаратурны твор.
22. Свет прыроды і свет людзей: падабенства і адрозненні. Паразважай над тэмай на падставе аповесці Васіля Быкава ***Аблава*** і адвольнага літаратурнага твора.
23. Ці павінен чалавек берагчы памяць аб сваёй Малой Айчыне? Паразважай над пытаннем. Звярніся да верша Алеся Барскага ***Беластоцкі край*** і адвольнага літаратурнага твора.

Мой Беластоцкі край – мая Айчына!
З табою звязаны мой лёс і доля.
Люблю лясы твае, люблю даліны,
Кахаю шчыра бацькаўскае поле.

Калышашся ў напевах песні роднай
І мыеш твар у промнях залацістых,
І толькі тут я поўнасцю свабодны,
І толькі тут душой заўсёды чысты.

Сямяцічы і Гайнаўка, і Бельск старынны,
Саколка ціхая, зялёная Дуброва,
Любоў да вас – мая адвечная павіннасць
І вернасць матчынай спрадвечнай мове.

Шасціць калоссе у палях шырокіх,
Бурліць крыніца песняю адвечнай,
Звініць нядзельны звон з царквы далёкай, –
На роднай Беласточчыне я вечны.

Зямля мая, мой беларускі краю,
Над Нарваю, над Бугам задуменным
Я вольны тут, душой адпачываю,
Мой краю вечны, краю незаменны.

Алесь Барскі, *Беластоцкі край*, [у:] А. Барскі, *Выбраныя творы*, Мінск 2011, с. 21.

24. Экалагічныя катастрофы і іх асэнсаванне ў тэкстах культуры. Паразважай над тэмай на падставе вядомых табе фрагментаў кнігі Святланы Алексіевіч ***Чарнобыльская малітва*** і адвольнага літаратурнага твора.
25. Беларускія нацыянальныя сімвалы. Прадстаў тэму на падставе вядомых табе фрагментаў кнігі Барыса Пятровіча ***Спачатку была цемра*** і адвольнага літаратурнага твора.